

OBSAHOVÉ LÁTKY OVOCE A ZELENINY A JEJICH PREVENTIVNÍ ÚČINEK VŮČI NĚKTERÝM DRUHŮM NEURODEGENERATIVNÍCH ONEMOCNĚNÍ

Opletal Lubomír

Univerzita Karlova, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové, katedra farmakognozie a farm. botaniky, akad. Heyrovského 1203, 500 05 Hradec Králové (opletal@faf.cuni.cz)

Neurodegenerativní onemocnění v lidské společnosti vždy existovala, v posledním půl století je však patrná jejich progresse. Důvody jsou různé, hlavní jsou však dva: prodlužování lidského života a dlouhodobá nebo zvýšená expozice vůči chemickým sloučeninám v životním prostředí. Sdělení se zabývá stručně charakterizací neurodegenerativních procesů a patofyziologickými změnami, které jsou pro jednotlivé typy chorob charakteristické a krátce popisuje nejčastější typy onemocnění. Hlavní část je věnována sekundárním i primárním metabolitům rostlin a některých živočichů, které jsou přítomny v potravních zdrojích a při správném nakládání s nimi a volbě zdravého životního stylu mohou působit preventivně proti rozvoji těchto onemocnění. Jedná se především o polyfenolové sloučeniny *sensu lato*, jako jsou hydroxyaromatické kyseliny, prekurzory tříslovin, strukturně širší skupinu flavonoidů, anthocyanů, jednoduché terpenů a karotenoidů, stilbenoidů, diarylheptanoidů, obsahových látek rostlin rodu *Allium* sp. a některých zástupců zelenin z čeledi Brassicaceae. Z primárních metabolitů jsou velmi důležité PUFA typu n-3 a jejich zdroje. U všech látek jsou stručně popsány hlavní zdroje, mechanismus účinku, účinek na centrální nervový systém, případně poznámky, které nejsou běžně uváděny. Tyto sloučeniny jsou často z potravinářských surovin izolovány a spolu s dalšími látkami tvoří hlavní náplň doplňků stravy a nových potravin.